

Fylkesprogram Innlandet Venstre 2023-2027

Kjære Innlandsvelger!

Venstre er det sosialliberale partiet i Innlandet. Som sosialliberale kjemper vi for å gi hvert enkelt menneske størst mulig frihet over eget liv, samtidig som vi tar vare på naturen og hverandre i et fellesskap.

Venstre ønsker et inkluderende samfunn der alle gis reelle muligheter til å leve det livet de ønsker. Vi vil at alle skal kunne ta aktivt del i samfunnet – uavhengig av bakgrunn, alder, kjønn, livssyn, funksjonsnivå og seksualitet. Venstre er et utålmodig og samfunnsbyggende parti. Vi vil framover.

Dette programmet er Venstres konkrete svar på hva vi vil i fylkespolitikken – fra skole og utdanning, klima, miljø, arealplanlegging, samferdsel og næringsutvikling, til folkehelse, tannhelse, kultur og kulturminnevern til idrett og frivillighet.

Venstre i Innlandet vil jobbe for at Innlandet skal synes og høres i kampen om nasjonale ressurser. Kampen om ressursene står ikke bare langs kysten og til havs, med fiskeoppdrett, olje, vindmøller og karbonfangst. Den står også til lands og handler om å utnytte de fornybare ressursene på en bærekraftig måte. Det handler også om hvordan transporten i og gjennom fylket skal skje, hvilken utdanning våre innbyggere skal få, hvilket helsetilbud vi gir til innbyggerne, hvilke næringer vi skal utvikle og leve av og hvilke opplevelser vi kan tilby.

Etter dette valget skal mange fylker ta et steg tilbake, til gamle grenser. Innlandet skal bestå. Venstre i Innlandet ser framover og er optimistiske på vegne av framtida. Vi vil forene og bygge bro mellom de mange tusen unge som er helt avhengig av fylkeskommunen sitt tilbud innen utdanning, kollektivtilbud, kulturmønstringer og tannhelse. Sammen med de mange tusen ansatte som står for tjenester og saksbehandling skal vi ta Innlandet framover gjennom det grønne skiftet.

Innlandet har verdensledende industri innen romfart, robotisering, bioteknologi og trebygging. For Venstre er det viktig at Innlandet er en del av Norden, en del av Europa og en del av verden. Handel og eksport er en viktig del av livsgrunnlaget vårt. Det å samarbeide i klynger og regioner er viktig for å få nye ideer, følge med i tiden og se nye markeder. Venstre vil jobbe for et mer utadventt Innlandet.

Norge er en gigant innen fornybar energi. I Innlandet har vi gitt vårt bidrag med store utbygginger av vannkraft. Tida for de store vannkraftutbyggingene i Innlandet er over, men tida for å oppgradere og modernisere kommer nå. I tillegg må vi utnytte ny teknologi innen småkraft, solkraft, småskala vindkraft og ikke minst bioenergi. Innlandet er nærvarmefylket. Dette fortrinnet må vi utnytte videre i den grønne omstillingen, både overfor egne innbyggere og eget næringsliv.

I en slik situasjon er det viktig med politikere som ser framover og som griper mulighetene til å videre vekst og driv i Innlandet. Jo større innflytelse Venstre får i Innlandet, desto enklere og billigere blir det å ta miljøvennlige valg i hverdagen. Venstre vil satse på kunnskapsfylket Innlandet, og prioritere kunnskap og skole også de neste fire årene. Ved å gi din stemme til Venstre gir du også et bidrag til å utvikle Innlandet i en mer bærekraftig, inkluderende og nyskapende retning – og samtidig støtte opp om de liberale verdiene som vi aldri kan ta for gitt.

Godt valg!

Klimavennlige Innlandet

Kutte klimagassutslipp og binde karbon

Innlandet har et godt utgangspunkt for å nå målsetningen om å bli et lavutslippssamfunn. Innlandet har forskningsinstitusjoner, innovasjonsmiljøer og næringsliv som er ledende innen bl.a. fornybar energi og bioøkonomi. Venstre mener at Innlandet må utnytte sine fortrinn på veien mot nullutslippssamfunnet.

Norge har i Parisavtalen forpliktet seg til å gjøre store kutt i klimagassutslipp i årene som kommer. En stor del av disse kuttene må skje i Innlandet, så vel som i andre fylker. Mesteparten av klimagassutslippene i Innlandet kommer fra transport og gjennomgangstrafikk. Mye kommer også fra avfall, samt bygg- og anlegg og landbruket.

Alle kjøretøy må bli utslippsfrie. Utslippsfri kollektivtrafikk, utbygging av hurtigladere, samt fyllestasjoner for hydrogen og biogass må prioriteres. God tilrettelegging for at privatpersoner, kommuner og næringsliv skal velge nullutslipps-kjøretøy og kutte utslipp i bygg er en viktig del av Innlandet sitt bidrag til å kutte klimagassutslipp i Norge.

Venstre vil at Innlandet fylkeskommune skal styrke arbeidet med å stille klima- og miljøkrav ved alle infrastruktur- og byggeprosjekter og ved innkjøp av varer og tjenester.

Venstre vil at det utarbeides en plan for hvordan Innlandet kan bidra til å binde CO₂ i jord, myr, plantevekster til mat og fôr, skog og ferdige trematerialer.

Venstre vil at:

- Innlandet skal ha utslippsfri transportsektor innen 2035
- Innlandet skal stille nullutslippskrav til alle innkjøp og løyver som omhandler transport
- Innlandet skal prioritere utbygging av ladeinfrastruktur for elbiler og energistasjoner med fyllestasjoner for biogass, hydrogen og el for tungbiler i hele Innlandet
- At alle fylkeskommunale virksomheter skal miljøsertifiseres
- Rehabilitering skal prioriteres over nybygg.
- Alle eiendomsprosjekter i fylkeskommunal regi skal ha passiv eller plusshus standard eller tilsvarende og fortrinnsvis bygges i tre
- Produksjonen av biogass fra lokale avfallsressurser skal økes og det må stimuleres til at denne tas i bruk
- Innlandet skal satse på fornybar energi, spesielt i offentlige bygg, store næringsbygg og i landbruket
- Alle byggeprosjekter skal ta hensyn til klimatilpasning blant annet ved å stille krav om lokal overvannshåndtering, f.eks. gjennom økt bruk av grønne tak
- Innlandet fylkeskommune skal bygge nettverk med regionens næringsliv og offentlige virksomheter som ønsker å fremme grønn verdiskaping og redusere sine klimagassutslipp
- Videreføre og styrke Grønn framtid som virkemiddel for innovasjon og næringsliv i det grønne skiftet.

- Sette mål om 5 TWh ny fornybar energi i Innlandet innen 2035:
 - 1 TWh småkraft
 - 1 TWh vannkraft
 - 1 TWh solkraft
 - 1 TWh biogass, bioenergi og fjernvarme
 - 1 TWh vind fra gårdsvindmøller og småskala vindparker i kombinasjon med sol, vann og bio
- Utvide satsingen på Klimapark 2469 og utrede et utvidet samarbeid mellom Løken forsøksgård i Valdres, Storsteigen vdg skole i Østerdalen og Hjerleid Håndverksskole i Nord-Gudbrandsdal for å møte de nye klimautfordringer i dalførene og fjellregionene våre.

Ta vare på naturen

Innlandet har verdifull natur og stort arts mangfold. Naturen har egenverdi og godt fungerende økosystemer og er avgjørende for at vi mennesker skal kunne leve gode liv. Menneskeskapte klimaendringer og tap av natur og arts mangfold er vår tids største kriser. All politikk må bidra til løsninger på disse krisene. Det må være enkelt å gjøre miljøvennlige valg i hverdagen, både når det gjelder transport, avfallshåndtering, energi, investeringer og forbruk.

Venstre vil at Innlandet skal støtte gode løsninger for bærekraftig og fornybar energiforsyning og støtte opp under forskning, innovasjon og næringsutvikling for fornybar-samfunnet og en mer sirkulær økonomi.

Vekst og vern

Venstre mener at biologisk mangfold, matjord, strandsoner, vassdrag og kulturlandskap må bevares for framtidige generasjoner. Utbygging legger stort press på naturverdiene. En overordnet regional planlegging er en viktig oppgave for Innlandet fylke.

Venstre vil:

- Redusere arealkrevende hytteutbygging og legge til rette for mer hyttedeling
- Ha en regional plan for hyttebygging og fritidsboliger, som også ser på muligheten for å ta i bruk eksisterende bygningsmasse til fritidsboliger
- At den beste matjorda ikke skal bygges ned og jobbe for erstatningsordninger
- Det skal etableres regionale løsninger for masseforvaltning
- Jobbe for en merkeordning/Svanemerking av større tomtefelt for bolig og hytter og for nærings- og handelsområder

Mer natur

Venstre vil at flere områder skal få et varig vern og prioritere vern av viktige naturtyper som gammel skog og myrer. Vi vil ha en aktiv forvaltning av de resterende naturressursene i et bærekraftig og langsiktig perspektiv. Kunnskap om naturens muligheter og begrensninger blir stadig viktigere for våre beslutninger på alle nivåer. Venstre vil arbeide for at det offentlige i langt større grad enn i dag skal bidra med egne arealer i varig vernede områder og parker og inngå langsiktige avtaler med private grunneiere om vern.

Venstres mål er at all utbygging skal skje uten at natur og matjord bygges ned. Der vi ikke lykkes med å unngå nedbygging skal arealet erstattes. Mer restaurering av natur er viktig for å lykkes med reell arealnøytralitet.

Venstre vil at:

- Innlandet skal være arealnøytralt.
- Vi skal ta vare på det biologiske mangfoldet ved grundigere kartlegging og gjennom aktiv bruk og vern
- At Innlandet fylke skal etabler et eget program for natur- og kulturparker, etter modell av Valdres Natur- og kulturpark
- Restaurering, vern og skjøtsel av verdifull lokal skog, markaområder, våtmarksområder, fjell- og fjordlandskap som natur- og friluftsområder må prioriteres både i arealpolitikken og i budsjettene
- Innlandet fylkeskommune skal kartlegge arealer i fylket som er egnet til restaurering
- Innlandet skal ha levedyktig bestander av rovdyr og andre truede arter.
- Sørge for en bred sammensetning av rovdyrnemdene
- Vi skal sikre biodiversitet og robuste økosystemer og kjempe mot fremmede arter. Det må lages en handlingsplan mot villsvin og andre fremmede arter.
- Lys- og lydforurensning må tas på alvor, og reduseres.

Vannforvaltning

Innlandet fylke har et stort ansvar for vannforvaltningen av de største vassdragene som har avrenning til Mjøsa, Randsfjorden og Femunden. For å nevne noen. For å bevare livet i vassdrag og fjordene, må vi sikre at miljøet er godt i vassdragene og vi må hindre erosjon.

Avløp, lokal forurensning og avrenning fra landbruket er de viktigste årsakene til endringene i innlandsfjordene. Venstre mener at det må stilles strengere krav til rensing av avløp, og at landbruksnæringa må fortsette å bidra slik at vi unngår en ny, stor Mjøsaksjon.

Venstre vil at:

- Arbeidet med vannforvaltning, å sikre naturmangfold, god miljøtilstand og rent vann i vassdrag og fjorder skal styrkes
- Fosfor- og nitrogen må i større grad gjenvinnes fra renseanleggene langs innsjøene og i nedbørsfeltet rundt, og tas i bruk som innsatsfaktor i landbruket
- Tilførselen av plast og annen forsøpling til Mjøsa og innsjøene må stanses, blant annet ved mindre bruk av plast og engangsartikler
- Tømming av septik fra fritidsbåter i sjøen må forbyes og det må bygges flere mottaksanlegg for septik fra fritidsbåter.
- Småbåttrafikken på Mjøsa, Randsfjorden, de større innsjøene og de store vassdragene skal på sikt bli utslippsfri.

Oppdrag Mjøsa

Mjøsa er verdifull natur, en viktig naturressurs, drikkevannskilde og en arena for opplevelser og rekreasjon for innbyggerne i Mjøsregionen. Det er viktig å sikre Mjøsa mot videre forurensning,

samtidig som det gjøres stadig nye funn i Mjøsa som er kilde til ny kunnskap, historieskriving og aktivitet.

Venstre vil at Innlandet skal styrke sitt arbeid med å ta vare på og ta i bruk Mjøsa. Fremtidige generasjoner må få oppleve en levende og rein fjord. Det krever tett samarbeid med kommunene og en mer aktiv stat som bidrar mer til overvåking, koordinering av tiltak og investeringene.

Venstre vil:

- Satse på Oppdrag Mjøsa sammen med NTNU og kommunene
- Styrke miljøovervåkingen av Mjøsa
- Samarbeide med næringslivet og staten i en satsing på elhurtigbåt og elsjøfly på Mjøsa

Dyrevelferd

Venstre vil jobbe for at det etableres gode og forpliktende samarbeidsforum mellom Innlandet fylkeskommune, dyrepolitiet i Innlandet politidistrikt, dyrevernsorganisasjoner og landbrukets organisasjoner.

Friluftsliv og rekreasjon

Venstre vil sikre natur- og friluftsområder – også i bynære områder.

Bygging av fritidsboliger og tilhørende infrastruktur kommer ofte i konflikt med verneinteresser. Det trengs derfor en mer koordinert utvikling av hytteutbyggingen. Venstre ønsker å stimulere hyttedelingsordninger og tettere fritidsbebyggelse. Venstre vil bevare unike skogsområder, strandsoner og kysten vår for allmennheten.

Friluftslivet må få en større plass i kommunal og regional planlegging. Innlandet fylkeskommune skal samarbeide tett med kommunene i Innlandet for å hindre nedbygging av natur, sikre at natur- og friluftsområdene i regionen henger sammen på tvers av kommunegrenser og at det blir flere lommer av grøntstruktur i allerede bebygde områder

Venstre vil at:

- Flere skal få oppleve, bli kjent med og bli glad i naturen gjennom friluftsliv
- Innlandet og nabofylkene må ha et forpliktende samarbeid om regional planlegging av reiseliv og fritidsbebyggelse
- Friluftslivsorganisasjonene skal få god og forutsigbar støtte
- Det utvikles en regional plan for folkehelse og lavterskel aktivitetstilbud
- Sti- og løypenett skal tilrettelegges og videreutvikles

Samfunnssikkerhet og beredskap

Innlandet er fylket i Norge med flest og størst andel forsikringsutbetalinger etter flom, ras, skogbrann, tørke og naturskader. Vær og klima er i endring. Det krever god beredskap, samhandling, øving og mer forebygging. I tillegg ser vi stadig nye, digitale trusler mot sikkerheten og tryggheten vår. Både kommuner, bedrifter og enkeltpersoner blir utsatt for stadig mer avanserte angrep.

Sivil og militær beredskap og krisehåndtering er gjensidig avhengig av hverandre, og et løpende samarbeid er derfor nødvendig. Sivilt-militært samarbeid er også viktig for å utnytte samfunnets samlede ressurser best mulig og dermed bidra til god samfunnsøkonomi.

Venstre vil:

- Styrke regional samfunnsplanlegging og klimatilpasning i samarbeid med kommuner, energiselskaper, NVE og Statsforvalteren
- Bistå kommuner med sensorer og bedre overvåking av vær og klima for å forebygge skade så langt som mulig
- Gjøre Klimapark 2469 til et bredt kunnskapssenter for klima og klimatilpasning
- Tilpasse landbruk, bygg og infrastruktur til et endret klima og mer ekstremvær
- Bidra til at videregående skole utdanner alle typer fagarbeidere så vi ikke får kunnskapshull og mangel på kapasitet i yrkesfagene som trengs til innen forebygging og klimatilpasning
- Bidra mer til den sivile satsingen på Totalforsvaret i Innlandet
- Styrke satsingen på Cybersikkerhet i samarbeid med Forsvaret, NTNU/CCIS og næringslivet

Samferdsel binder Innlandet sammen

Folk i Innlandet må ha muligheter til enkelt å forflytte seg mellom jobb, skole, venner og fritidsaktiviteter. Frihet til å bevege seg er vesentlig for enkeltmennesket og en forutsetning for at næringsliv og arbeidsmarkedet skal virke og utvikles.

Innlandet skal innen 2035 ha nullutslipp fra transportsektoren. Det krever innsats i et fylke med ulik vekst, både når det gjelder utviklingen av vei og kollektivløsninger, men også planleggingen av bo- og næringsarealer. En god samferdselspolitikk skal fungere godt både for næringsliv og miljø og for menneskene som bor i fylket vårt.

Venstre har som mål å øke trafikken innen sykkel og gange i byområdene og i tettstedene og øke kollektivreisene mellom tettstedene. Det betyr bedre tilrettelegging for sykkel og gange i byer og tettsteder. Kollektivtrafikken skal være attraktiv, effektiv og billig.

God byutvikling og fortetting rundt kollektivknutepunkt skal skape gode kollektivknutepunkter og skape grunn for trafikkvekst innen sykkel, kollektiv og gange. Venstre vil prioritere kommuner og tettsteder som fortetter rundt kollektivknutepunkter og bidrar til god by- og tettstedsutvikling når det skal investeres i ny infrastruktur og kollektivtilbud.

Venstre vil at:

- Utviklingen av Innlandet skal være basert på en samordnet areal- og transportplanlegging
- Antall kollektivreiser skal øke med minst 5 prosent per år
- Bidra til Godspakke Innlandet, slik at mest mulig langsomt gods kan flyttes fra vei til bane. Særlig utvikling av kombiterminaler for omlasting er viktig.
- Prioritere vedlikehold av fylkesveier framfor store, nye utbygginger

- Overføre fv 33 fra Gjøvik til Minnesund til Nye Veier AS, som allerede har strekningen Mjøsbrua – Gjøvik. Da vil staten eie, bygge og drifte de store veiene langs begge sider av Mjøsa samlet.
- Miljødifferensiering av bompenger skal øke omleggingen til nullutslippsløsninger for både tunge og lette kjøretøy
- Innlandet fylkeskommune skal tilby lading for elbiler på minimum 10 prosent av egne parkeringsplasser
- Utbyggingen av sammenhengende sykkelinfrastruktur skal gå raskere, inkludert god sykkelparkering ved kollektivknutepunkt og offentlige bygg. Sykkelstaller med ladepunkt for elsykler er et eksempel.

Kollektivtransport

Det skal være effektivt, attraktivt, enkelt og billig å reise kollektivt. Venstre er opptatt av å holde prisene på kollektivtrafikk nede, og vil særlig prioritere lave priser til barn og unge. Det øvrige kollektivtilbudet må utvikles sammen med togtilbudet i regionen slik at buss, bane, båt og tog fungerer godt sammen. Det krever også gode kollektivknutepunkter der det er enkelt å bytte transportmiddel. Vi må sikre god fremkommelighet i trafikken for bussene inn til kollektivknutepunktene.

Venstre mener Innlandet må være en pådriver for innovasjon og utvikling i kollektivtrafikken, slik at de reisende kan få stadig mer sømløse og smarte kollektivreiser.

Venstre vil at:

- Kollektivtilbudet skal utvides og videreutvikles.
- Et mer sømløst og fleksibelt billettsystem for all kollektivtrafikk på hele Østlandet skal gjøre det lønnsomt å reise kollektivt også om man bare reiser noen dager i uka, for eksempel ved at enkeltbilletter automatisk omgjøres til periodebilletter når det lønner seg for brukeren
- Kollektivtrafikken skal treffe innbyggernes behov bedre ved hjelp av digitalisering og bedre mulighet for bestilling av transport
- Lave billettpriser for barn og unge må prioriteres. Vi vil erstatte gratis skoleskyss med et gratis månedskort for ungdom.
- Skoleskyssen til elever både i grunnskolen og videregående skole skal tilpasses slik at den fungerer godt også for barn som går på skolefritidsordning (SFO) og elever som av ulike grunner har lengre skolehverdag.
- Jobbe for et godt samarbeid mellom Innlandstrafikk, kommuner og næringsliv for å realiser en elektrisk hurtigbåt på Mjøsa

Sykkel og gange

At flere går og sykler i hverdagen er bra for den enkelte og god samfunnsøkonomi. Det vil også bidra til forbedret luftkvalitet, mindre støy og reduserte klimagassutslipp. Venstre vil at Innlandet skal være foregangsfylke for tilrettelegging for syklende og gående. Samtidig må vi prioritere trafikksikkerhet særlig på strekninger som er skolevei. Trygg sykkelparkering og god skilting er viktig for økt sykkelbruk i hverdagen.

Venstre vil at:

- Innlandet skal få på plass et godt regionalt sammenhengende sykkelveinett.
- Sykkelveiene skal ha god drift og godt vedlikehold hele året
- Trafikksikkerhetstiltak og bygging av gang- og sykkelveier på strekninger som er skolevei skal prioriteres
- Tettsteder og byområder med stort potensial for økt sykling skal prioriteres med gjennomgående sykkelruter
- Satse på mikromobilitet som kan bidra til redusert behov for bil og kollektiv.
- Satse på elsykkelturisme med merking, digital skilting og pakking med overnatting, lokalmat og lokal kultur.
- Alle nye bygge- og utviklingsprosjekt skal inneholde løsninger for sykkel og kollektiv

Utdanning for framtida

En viktig del av løsningen på de fleste utfordringene vi står overfor er kunnskap. Derfor vil Venstre satse på skole og utdanning i Innlandet.

Elever er ulike og unike. Skolegang som er tilpasset den enkelte forutsetter valgfrihet og fleksibilitet i utdanningsløpet. Venstre vil at det skal være fritt skolevalg i hele Innlandet, at flere skoler skal ha anledning til å bruke modulbasert opplæring og vekslingsmodellen hvor man kan kombinere praktisk arbeid og teori. Det må bli lettere å fullføre ny videregående opplæring i ulike faser av livet.

Venstre vil at alle skal ha rett til å fullføre videregående opplæring, rett til fagbrev eller likeverdig tilbud og rett til å ta et fagbrev til hvis man har et fagbrev fra før, eller har studiespesialiserende studieretning fra før. Venstre vil at Innlandet skal gå foran i arbeidet med å sikre en bredere og lettere tilgjengelig voksenopplæring.

Vi vil at prinsippet om tidlig innsats og forsterket opplæring også skal gjelde i videregående opplæring. Slik kan elever som ønsker å ta imot et slikt tilbud, gis bedre muligheter til mestring og fullføring. Elever med svak faglig bakgrunn fra grunnskolen har høy sannsynlighet for å falle fra i videregående. Derfor vil vi ha en ordning med frivillige innføringsfag, og vi ønsker også flere tilbud i overgangen mellom ungdomsskole og videregående for dem som har behov for det.

Venstre vil at:

- Det skal være et bredt videregående opplæringstilbud i alle regioner slik at elevene kan gå på en skole i nærheten av hjemmet
- Det skal innføres fritt skolevalg med en reisetidsgaranti som hindrer urimelig og ufrivillig lang reisevei
- Alle hybelboere mellom 16–19 år skal få gratis månedskort på kollektivtransport i Innlandet
- Nett- og modulbasert undervisning kan brukes som supplement til ordinær undervisning for å sikre bredde i fagtilbudet, spissing av fag og valgfrihet for elevene ved alle de videregående skolene
- Skolehelsetjenesten, miljøarbeidere og psykisk helseteam skal styrkes ved alle de videregående skolene i Innlandet
- Satse på Ung entreprenørskap og styrke Rådgivningstjenesten

- Etabler et senter for yrkesfag i Innlandet og bidra til at Høyskolen for yrkesfag (HØFY) fortsetter med base i Innlandet
- Øke antall elever som deltar i Erasmus-programmet (utveksling) og få flere utenlandske elever inn i videregående skole og lærlingeløp i Innlandet
- Det skal være enkelt for voksne som helt eller delvis mangler videregående opplæring å få fullført fagbrev eller studiekompetanse.

Satsing på yrkesfag

Venstre vil fortsette satsingen på yrkesfag i Innlandet. Den er viktig for mange unge som ønsker seg praktisk utdanning, for beredskap og sikkerhet og den er viktig for næringsliv og verdiskaping.

Venstre vil at:

- Alle elever skal få læreplass eller likeverdig tilbud.
- Opplæringskontorene skal styrkes og det må settes større krav til oppfølging av lærlingene gjennom læretida

Det gjøres forsøk med modulbaserte lærlingeløp med opplæring i flere bedrifter og perioder i yrkesfagsenter/Læringsfabrikk

Fullfinansiere utstyr i lære ved å dekke opp mellomlegget mellom utstyrsstipendet og de reelle kostnadene

- Yrkesfaglige utdanninger skal ha oppdatert og godt utstyr og lærere som behersker dette
- Etablere et senter for yrkesfag i Innlandet
- Fagskolen i Innlandet skal styrkes og videreutvikles.
- Stimulere til at flere lærlinger tar deler av læretida i utlandet og legge til rette for å ta imot lærlinger fra andre land
- Øke bruken av Vekslingsmodellen
- Samarbeide med andre fylker og næringslivet for å bidra til å sikre utdanningstilbud innen små og verneverdige fag og opprette et felles Opplæringskontor for disse fagene.
- Utdanning innen søm og tekstilhåndverk samt innen rivning og demontering må styrkes med sikte på å øke kompetansen innen gjenbruk i byggebransjen

Satsing på studiespesialisering

- Tilby frivillig innføringsfag eller sommerskole i overgangen mellom ungdomsskole og videregående skole for elever som trenger det
- Øke bruken av Vekslingsmodellen
- Prøve ut Jobbskygging for elever på studiespesialisering
- Gjøre forsøk med alternative eksamensformer
- Utvide mulighetene til å ta forsert utdanning i enkelte fag
- Styrke den tilpassede opplæringen for elever med stort læringspotensial

Læreren er nøkkelen

Venstre satser på læreren. Dyktige lærere er det viktigste for å sikre opplæring av god kvalitet på alle skoler. Innlandet trenger et nytt lærerløft med videre satsing på etter- og videreutdanning for lærere. Vi vil gi flere lærere det kompetansepåfyllet de trenger og øke lærernes lønn.

Venstre vil ha mindre politisk styring av skolen, og vil at lærere skal ha større frihet til faglige og pedagogiske vurderinger. For eksempel er det læreren som best kan vurdere hvordan lekser brukes, det bør ikke bestemmes av politikere.

Vi vil sikre åpenhet om lærernes fagkompetanse ved hver enkelt skole, og vi vil sørge for at eksisterende fagkompetanse hos lærere tas i bruk til beste for elevene.

Venstre vil at:

- Lærerne på de videregående skolene i Innlandet skal ha gode tilbud om etter- og videreutdanning
- Lærerne i Innlandet skal ha gode arbeidsforhold og et godt arbeidsmiljø, uten unødvendige omorganiseringer
- De videregående skolene i Innlandet skal fortsette og videreutvikle samarbeidet med universitetene, høyskolene og Vitensentre i regionen.
- Lærere og skolehelsetjeneste må få et kompetanseløft for å styrke seksualundervisningen i videregående skole.
- Ta med lærerne i vdg. skole på råd om og utvikling av etter- og videreutdanningstilbud og styrke ordningen med praksishospitering

Fagskole og høyere utdanning

Fagskolen Innlandet har stor vekst, både i antall studenter og i tilbud av studier. Den er av de største fagskolene i Norge og er ledende innen flere utdanningstilbud. For Venstre er det viktig at tilbudet utvikles videre i takt med behov og etterspørsel både blant studenter og næringslivet. I tillegg er det viktig å påvirke sentrale myndigheter slik at fagskolene får en større anerkjennelse i utdanningssystemet, det være seg i studiepoeng, yrkestitler og aksept for innpassing i høyere utdanningsløp.

Innlandet har Norges eneste Læringsfabrikk. Venstre vil styrke satsingen på denne og samarbeidet med Fagskolen Innlandet, Høyskolen for yrkesfag, NTNU Gjøvik og Høgskolen i Innlandet.

Regionale studiesentre for særlig lærer, barnehagelærer og sykepleie er viktig for at voksne bosatt i distriktene kan ta utdanning nært bosted, familie og jobb. Venstre vil satse på og utvikle videre studiesentrene i Valdres (Fagernes), Gudbrandsdalen Otta), Glåmdalen (Kongsvinger) og Østerdalen (Tynset).

Et framtidsrettet arbeids- og næringsliv

Næringslivet i Innlandet er variert og preges i økende grad av tjenesteytende næringer og høyt spesialiserte kompetansebedrifter. Innlandet har spesielle forutsetninger for å skape næringsutvikling og godt samspill med fylkets universitets- og kompetansemiljøer innen bioteknologi, bioenergi, lettmetaller og kompositter, forsvarsindustri, romfart og IKT og cybersikkerhet.

En ledende region på grønn innovasjon

Venstre har høye ambisjoner for videreutviklingen av Innlandet som et internasjonalt konkurransedyktig innovasjonsfylke som leder an i det grønne skiftet. De aller fleste nye arbeidsplassene i næringslivet skapes i nye, unge og hurtigvoksende bedrifter. Det betyr at vi legger stor vekt på å tilrettelegge for et mangfold av gründere og jobbskapere. Det er viktig at fylkeskommunale oppgaver og roller samspiller på en måte som styrker det private, markedsrettede næringslivet, gjennom å ta bort stengsler og åpne nye muligheter for privat initiativ, kunnskap og kapital.

Venstre vil:

- Styrke Grønn framtid med økte midler til flere gründere og utviklingsprosjekter
- Jobbe for å utvikle regionale og bransjevise klynger av bedrifter og gründere og støtte opp om Innlandsporteføljen
- Jobbe for å styrke Regionalt Forskningsfond Innlandet med økte midler slik at det kan forskes mer i Innlandet og på Innlandets premisser.
- Jobbe for at Innlandet fylke som stor innkjøper og utbygger går foran i Styrke som innkjøper av varer og tjenester, med særlig vekt på grønne og innovative anskaffelser.
- Fylkeskommunens rolle som dialogpartner og katalysator for næringsrettet erfaringsutveksling, nye ideer og innovativt samspill mellom næringer, bedrifter og kompetansemiljøer i Innlandet, må styrkes og videreutvikles
- Næringslivet i Innlandet skal få tilgang til en bedre infrastruktur for pilotering og testing av nye teknologiløsninger innen det grønne skiftet, i nært samarbeid med kommuner og nabofylker.
- Innlandet skal støtte aktivt opp om det private initiativet for å etablere en ny hurtigtog forbindelse mellom Oslo, via Innlandet og til Stockholm på under 3 timer. Slik kan vi knytte Innlandet tettere til Stockholm-regionens internasjonalt orienterte innovasjons- og kompetansemiljøer

Tilgang på kunnskap og kompetanse

Tilgang på kompetent arbeidskraft er en hovedutfordring for næringslivet i Innlandet. Utfordringen gjelder de fleste næringer, fra reiseliv til høyteknologi.

Venstre vil at:

- Videre utbygging av en fremtidsrettet transport- og digital infrastruktur i hele Innlandet skal gjøre arbeidsmarkedet i Innlandet mer integrert og lettere tilgjengelig for flere.

- Fylkets utdanningstilbud skal dimensjoneres bedre i samsvar med næringslivets behov og styrke fagutdanningen og investeringer i utstyr til yrkesfaglig utdanning, samt sikre og styrke læreplasstilbudet
- Fylket skal arbeide for å styrke tilbudet og innsatsen på bedriftsintern opplæring og kompetanseutvikling gjennom BIO-midlene i Norges forskningsråd
- Entreprenørskapsopplæringen skal styrkes innen videregående opplæring og fagutdanning i samarbeid med Ungt Entreprenørskap
- Flere skal inkluderes i arbeidslivet og stimuleres til å stå lenger i jobb

Et reiseliv med ringvirkninger

Reiselivet i Innlandet er en viktig sysselsetter i regionen, et utstillingsvindu for tilreisende med positive ringvirkninger for kulturliv og lokal identitetsfølelse.

For Venstre er det viktig at utviklingen av Innlandet som reiselivsdestinasjon fremover skjer på en måte som er bærekraftig, så vel økonomisk som sosialt og miljømessig. Fylkets transporttilbud bør i størst mulig grad være utslippsfritt og gjøre det lett å ferdes på kryss og tvers av Innlandet på en klima- og miljøvennlig måte.

Venstre vil at:

- Reiselivsnæringen skal ha gode rammebetingelser for bærekraftig fornyelse og utvikling
- Det skal legges til rette for flere utslippsfrie og kollektivbaserte reiselivsopplevelser
- Regionen skal markedsføres aktivt både nasjonalt og internasjonalt
- Utvikle en plan for aktuelle store arrangementer fram til 2035, basert på hvilke regioner og aktører som har fortrinn og gjennomføringsevne
- Fylket skal fremme mangfoldige attraksjoner som skaper gjensidige, positive ringvirkninger, slik at besøkende ønsker å bli værende lenger og sitter igjen med en mer helhetlig og attraktiv reiselivsopplevelse
- Etablere fagskoletilbud innenfor bærekraftig reiseliv
- Etabler en strategi for grønn transport i reiselivet, basert på tog, buss, elfly, elsjøfly og elsykkel

Et fremtidsrettet og bærekraftig landbruk

Innlandet er et viktig landbruksfylke med en stor del av Norges kornproduksjon og med mye skog. Bøndene i Innlandet produserer mat nært store markeder, og potensialet for mer småskala vareproduksjon og direktesalg er stort. Samtidig har landbruket i Innlandet andre utfordringer enn i resten av landet, med krevende rekruttering og et veldig stort press mot nedbygging av matjord.

Venstre vil ha en ny kurs for norsk landbruk – med vridning av matproduksjon over mot mer grønt og korn, mer bruk av beite- og utmarksressurser. Venstre ser på landbruket som en viktig grønn fremtidsnæring og vil satse på et moderne landbruk som er verdensledende innenfor klima, miljø og dyrevelferd.

Klimaendringer vil utfordre matproduksjonen og gjør det viktigere å tenke nytt og offensivt om innovasjon og omstilling. Vi vil øke andelen økologisk landbruk, fordi det er viktig for både naturmangfoldet og forbrukernes valgfrihet, og legge forholdene bedre til rette for å utnytte landbrukets betydelige muligheter innen sirkulærøkonomi.

Skogbruket er en viktig bidragsyter til det grønne skiftet og en aktiv og bærekraftig skognæring er viktig for klimaarbeidet. Skogen binder klimagasser og bærekraftig skogforvaltning beskytter nøkkelbiotoper og det biologiske mangfoldet.

Venstre vil at:

- Fylkeskommunen skal ha en klar strategi for hvordan den kan bidra til grønn og bærekraftig omstilling i landbruket
- Bidra til å styrke beredskapen mot tørke, skogbranner og flomskader i landbruket i Innlandet.
- Bidra til å holde grasareal i alle høydemetre, fra flatbygd til støl, i hevd.
- Jordvern og restaurering av natur og landbruksjord prioriteres høyt i fylkeskommunens areal- og transportplanlegging og egne prosjekter
- Fylkeskommunen skal bidra aktivt til innovasjon og omstilling i landbruket gjennom å tilrettelegge for mer dialog og samarbeid
- Landbruket skal tilføres sterkere insentiver for økt bruk av klimavennlig og fremtidsrettet teknologi og robotisering i landbruket.
- Fylkeskommunen tar et tydelig ansvar for å underbygge landbrukets ambisjoner for økt produksjon av grønt, frukt og bær gjennom å sikre bedre jordvanningsmuligheter
- Fylkeskommunen i større grad skal etterspørre treprodukter i egne innkjøp
- Arbeidet med jordhelse og reduksjon av avrenning og utslipp fra landbruket skal styrkes
- Støtteordningen for økt biologisk mangfold (RNB-midler) skal styrkes
- Innlandet fylke skal sette mål om 5% økologisk mat og 5% lokalmat i sine innkjøp ved kantiner og serveringssteder i fylkeskommunale bygg
- Styrke Bondens Marked i Innlandet som salgskanal og kompetanseorgan for lokalmat og små produsenter

Kultur og folkehelse

Mangfoldig og fritt kulturliv

Kultur og kulturuttrykk fyller menneskers liv med mening og innhold. Derfor er investering i kulturlivet en viktig investering i demokratiet og i mennesker. All kultur er også ytring. Et åpent og liberalt samfunn legger til rette for alle ytringsformer.

Kultur fremmer livskvalitet og menneskelig vekst. Teater, museer, bibliotek og andre kunst- og kulturinstitusjoner er arenaer for dannelses og offentlig meningsutveksling. Ved å delta i kulturlivet får vi erfaringer og kunnskap som gir oss forståelse om samfunnet.

Kulturlivet er også næring og en viktig innsatsfaktor for andre næringer. Venstre vil legge til rette for økt samarbeid på tvers av fagområder og næringer. Venstre vil sikre kulturens uavhengighet ved å legge til rette for et mangfold av finansieringskilder.

Biblioteket er en sentral samfunnsaktør. Det er en inkluderende arena som er gratis og åpen for alle.

Innlandet skal være et attraktivt fylke for kunstnere å etablere seg i. Kunstnere og institusjoner innen alle uttrykk skal oppleve at de gis arenaer og tilskuddsordninger som oppleves relevante.

Behovet for bygging og rehabilitering av kulturbygg og arenaer er stort. Venstre ønsker at staten prioriterer økt tilskudd til ordninger som forvaltes av fylkeskommunen.

Venstre vil at Innlandet tar en tydeligere nasjonal posisjon innen film- og spillproduksjon, både som kunstnerisk uttrykk, som verktøy for læring og som kommersiell virksomhet. Innlandet fylkeskommune skal samarbeide med film- og spillnæringen om å jobbe klimasmart og løfte grønnere filmproduksjon.

Venstre mener at fylkeskommunen har et spesielt ansvar for å ivareta og sikre videreføring og formidling av immateriell kulturarv, som tradisjonsdans, folkemusikk og håndverkstradisjoner. Den særegne kulturarven knyttet til nasjonale minoriteter og urfolk må også få et økt fokus framover.

Venstre vil at:

- Flere barn, unge og voksne skal få gode kulturopplevelser der de bor
- Fylkesbiblioteket og lokale bibliotek skal ha gode rammebetingelser og utviklingsmuligheter
- Bibliotekene skal ha høy kvalitet, god tilgjengelighet, gode tjenester og bredt tilbud
- Både profesjonelle aktører og amatører skal ha gode rammebetingelser i kulturlivet
- Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken skal styrkes
- Kulturinstitusjonenes evne og mulighet for publikumsutvikling og egeninntjening skal styrkes
- Fylkeskommunale skolebygg skal være gratis tilgjengelige for det lokale kultur- og organisasjonslivet både på ettermiddager i hverdagen og til overnatting i helgene
- Talentutviklings-satsingene innen musikk, dans, teater og visuell kunst i samarbeid mellom kulturskolene, de videregående skolene, folkehøgskolene, høyskoler kompetansemiljøer de knytter til seg skal videreutvikles og styrkes
- Teater Innlandet, Museene i Innlandet (Mia), scener og kunstsentrene i Innlandet skal videreutvikles og ha gode og forutsigbare økonomiske rammebetingelser og egnede lokaler
- Museenes forsknings- og formidlingskompetanse skal styrkes
- Det skal utarbeides en handlingsplan for å redusere vedlikeholdsetterslepet i fylkets museer og arkiver
- Regionale arkivinstitusjoner og forvaltningen av den historiske arven i Innlandet skal styrkes.
- Støtte utvikling av et profesjonelt orkester, med satsing spesielt på nyutdannede musikere under 35 år og bidra til å etablere konsert- og øvingslokale for et slik orkester på Gjøvik
- Styrke Valdres Sommersymfoni som nasjonal møteplass for unge musikk talenter og lærekrefter
- Videreutvikle Musikk i Innlandet. Særlig bidra til å satse på scener og øvingslokaler over hele fylket.
- Støtte opp om planer for utvidelse av Lillehammer Kunstmuseum.

Idrett og frivillighet

Frivilligheten er en bærebjelke i det norske kulturlivet. Halvparten av befolkningen i Norge engasjerer seg i ulike former for frivillig arbeid, og det gjør at Norge har et levende organisasjonsliv. Gjennom frivilligheten får vi et bredere og mer mangfoldig tilbud som bidrar til utvikling av kreativitet og skaperkraft. Idretten er en sentral del av frivilligheten, og å legge til rette for idrett og fysisk aktivitet er en viktig forutsetning for god folkehelse. Samtidig er det viktig til å stimulere idretten til å åpne for nye former

idrett for å favne flere av Vikens innbyggere. Dette ved å kombinere nye idrettsformer, slik som E-sport med tradisjonell trening. Venstre vil at det skal være enkelt å være frivillig, og at frivilligheten må være fri, ikke styres politisk. Venstre vil at Innlandet skal skape gode arenaer og former for samarbeid med frivilligheten, på frivillighetens premisser.

Venstre vil at:

- Frivillige organisasjoners arbeid med inkludering og integrering skal støttes
- Frivilligheten og frivillige kulturaktører, festivaler og andre lokale kulturinitiativ skal sikres økte, forutsigbare og ubyråkratiske støtteordninger
- Breddeidrett skal ha gode rammevilkår. Innlandet fylkeskommune skal legge til rette for lokale idrettsanlegg/flerbrukshaller og bidra til bygging av regionale idrettsanlegg.
- Innlandet fylkeskommune skal støtte utbyggingen og utviklingen av lokale og regionale turløyper og andre tiltak som fremmer friluftsliv.
- Det offentlige skal ikke lage egne frivillighetstilbud, men bygge på den organiserte og egenorganiserte frivilligheten som allerede finnes.

Kulturhistorie og kulturmiljø

Historien og kulturarven vår er en viktig del av kulturen, og fylkeskommunen har et stort ansvar for kulturminnevernet. Historien utfordrer oss og øker kunnskapen vår om samtiden. Samtidig som et klima i endring utfordrer den verneverdige bygningsmassen. Bygningsarven i Innlandet utgjør en stor og truet ressurs.

Museer, arkivinstitusjoner, bygningsvernsentre og kulturarvsinstitusjoner er sentrale brikker i kulturtilbudet i Norge, og i Innlandet. Venstre vil sikre mangfoldet gjennom en offensiv satsing på arkiv og muséer, i tillegg til det frivillige og offentlige kulturminnevernet.

Den frivillige innsatsen innenfor formidling og bevaring av vår felles fortid gjennom historielag, husflidslag og mange frivillige organisasjoner er helt avgjørende. Venstre vil styrke støtten til disse. Riktig og godt vedlikehold av gamle og verneverdige bygg er bra både for klima- og miljø, for å ta vare på kulturminneverdier, og for å skape nye arbeidsplasser.

Venstre vil:

- Styrke Innlandet fylkes arbeid med kulturminnevern
- At kulturminner skal være en ressurs i arbeidet med by- og tettstedsutvikling
- Styrke samarbeidet mellom lokale, regionale og nasjonale kultur- og vernemyndigheter
- At Innlandet fylke skal føre årlig regnskap med tap av kulturminneverdier og sette mål for å begrense tap
- Øke bevilgningene til støtteordninger slik at flere private eiere kan få tilskudd til å sette i stand verneverdige eiendommer
- Bidra til å øke rekrutteringen til små og verneverdige håndverksfag, blant annet legge til rette for god gjennomføring av læretida og fagbrev samt legge til rette for lærebedrifter.
- Støtte etableringen av et Opplæringskontor for tradisjonshåndverk og små håndverksfag
- Bidra til å etablere regionale bygningsvernsentre
- Støtte etableringen av håndversklynger for å sikre små tradisjonsfag, styrke felles gründerskap og bidra til å utvikle lokale ressurser og identitet
- Sikre og styrke ordningen med Husflidskonsulent i fylket og trekke disse mer med i regional utvikling og næringsvirksomhet
- Jobbe for å få kulturarvkriterier inn i Innovasjon Norges støtteordninger

Strategi for kirker og kapeller

Kirker og kapeller utgjør en viktig del av kulturarven, er et viktig samlingspunkt mange steder og en identitetsmarkør. Endring i bruk og bosetting gjør at stadig flere slike bygg går ut av bruk.

Venstre vil at:

- Utarbeide en fylkeskommunal strategi for ombruk og gjenbruk av kirker, kapeller og bedehus
- Fortsette satsingen på Pilegrims- og vandringsleder
- Bidra til en regional plan for gravsteder, urnelunder og sikre tilgang på kremasjon for de som ønsker det

Folkehelse

Det er gjort en god jobb i Innlandet med å forebygge hjerte- og karsykdommer, diabetes og sykkelig overvekt. Men økt velstand, nye matvaner og mer mobilitet fortsetter å utfordre oss. Vi må derfor fortsette innsatsen og særlig forebygge veksten i diabetes. I tillegg må vi styrke den psykiske helsen. Vi må forebygge ensomhet og legge til rette nye arenaer for deltakelse og inkludering.

Innbyggerne i Innlandet lever stadig lengre. Men noen avslutter dessverre livet altfor tidlig. Vi er fylket med flest selvmord. Det sier noe om at vi har en utfordring foran oss med å utvikle lavterskel tilbud som fanger opp de som sliter med selvfølelse og livsmestring.

Venstre vil ha flere helsesykepleiere og miljøarbeidere inn i de videregående skolene. Vi vil bidra til nye arenaer som flere Fontenehus, bidra til å få psykologer inn i Legevaktene, etablere forsøk med felles legevakt, tannlegevakt og psykologvakt og få ergoterapeuter med kunnskap om velferdsteknologi tidligere inn i forebygging og livsmestring.

Alkohol er fortsatt det dominerende rusmiddelet blant befolkningen. I tillegg øker bruken av narkotika. Venstre vil gå foran med en regional rusreform for Innlandet. Økende rusavhengighet er et økende samfunnsproblem i alle deler av Innlandet. Dette krever samarbeid. Mellom fylket, kommuner, Innlandet Politidistrikt, Sykehuset Innlandet, ideelle aktører og organisasjoner, behandlingsinstitusjoner og bidrag fra staten. Vi må sammen forebygge avhengighet og sammen hjelpe de som har blitt avhengig.

En Innlandsmodell, hvor det satses på et sett av forebyggende tiltak i alle ledd sammen med forskning og utvikling, kan bli en ledende nasjonal pilot.

Med en stor økning i antall eldre som lever stadig lengre er det viktig å legge til rette for at de som ønsker skal få bo i eget hjem så lenge som mulig. Ny teknologi øker mulighetene. Men det er viktig å standardisere, strukturere og utdanne slik at vi ikke går oss vill i ny velferdsteknologi. Her må Innlandet fylke ta en posisjon og lederskap i samarbeid med kommunene. HelseINN er en viktig arena og verktøy for dette.

Venstre vil :

- Ha flere helsesykepleiere, ergoterapeuter og miljøarbeidere inn i vdg skole
- Bidra til fem nye Fontenehus i Innlandet innen 2030
- Etablere forsøk med psykologer og tannleger inn i Legevakt-ordningene
- Går foran med en regional rusreform med vekt på forebygging
- Satse på HelseINN
- Bidra til å utdanne flere allmennleger/fastleger som passer til Innlandets befolkning og utfordringer

Tannhelsetjeneste

Fylkeskommunen har ansvar for den offentlige tannhelsetjenesten. Venstre vil at tannhelsetjenesten i Innlandet skal ha høy kvalitet og være lett tilgjengelig for innbyggerne i Innlandet.

Venstre vil :

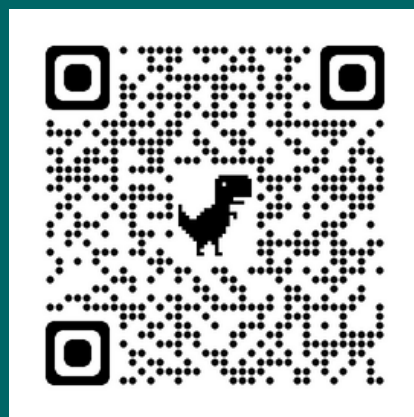
- At godt forebyggende tannhelsearbeid må prioriteres
- Tannhelsetjenesten i Innlandet skal ha høy kompetanse, tilstrekkelig ressurser og moderne utstyr
- Tannhelsetjenesten skal være lett tilgjengelig for innbyggerne
- Nye modeller for økt tilgjengelighet og forebygging, f.eks at tannpleier kan reise ut til skoler og institusjoner bør testes ut i ulike deler av Innlandet.

Valgkamsamling juni 2023, Jorekstad
foto: Kamilla Willix

Bli med på laget

VENSTRE